

UDK broj
316.7:316.323.7(497.1)"1955/1965"(049.32)

Prikaz knjige

COBISS.SR-ID 130141961

Biljana Mirčić*

Alfa BK univerzitet, Beograd, Srbija
Alfa BK University, Belgrade, Serbia

Primljen: 23. oktobra 2022. godine

Prihvaćen: 12. decembra 2022. godine

PRIKAZ KNJIGE

Franческа Rolandi, *Dvadeset četiri hiljade poljubaca: Uticaj italijanske popularne kulture u Jugoslaviji (1955-1965.)*
Geopoetika izdavaštvo, Beograd 2022, 225 str.

Godine nakon Drugog svetskog rata, bile su za Jugoslaviju (najpre Federativnu Narodnu Republiku, a od 1963. Socijalističku Federativnu Republiku), pune izazova. Zemlja je dobila novo uređenje, te ju je zahvatio niz velikih društvenih promena. Bile su to i godine obnavljanja i izgradnje ratom razorenih prostora, ubrzane industrijalizacije, modernizacije, migracija iz sela u gradove. Kako piše Ivana Dobrojević Oslobođenje Jugoslavije maja 1945. označilo je kraj rata, ali ne i kraj revolucije. Borba se nastavljala, a cilj ratne generacije bio je da stvori novi svet i novo društvo.

Trebalo je dakle graditi zemlju, ali i stvarati novi kolektivni, jugoslovenski identitet.

---

* e-mail adresa: biljana.mircic@alfa.edu.rs

Istovremeno, posleratne godine su donele mnoštvo novina čitavom svetu. Inovacije na polju medija, pre svega pojavljivanje televizije sredinom pedesetih godina prošlog veka, najpre u Americi, a zatim i u Evropi, iz korena je promenilo živote ljudi, približilo je daleke prostore i drugačije životne navike i različite kulture. Tih godina kako piše profesor Ljubomir Marišević rađa se i fenomen popularne kulture, koji uključuje kategorije mode, potrošačkih proizvoda, muzike, filma. Popularna kultura nastala je na temeljima bunta mladih nakon Drugog svetskog rata, najpre u Americi, odakle se uz pomoć sve razvijenijih medijskih sredstava širi i na ostatak sveta, i imala je značajnu ulogu u izgradnji identiteta čitavih generacija mladih ljudi. Na prostore socijalističke Jugoslavije, međutim, prodire preko njenog tadašnjeg prvog zapadnog suseda - Italije.

Upravo o uticaju italijanske popularne kulture na Jugoslovane u periodu između 1955. i 1965. godine, piše Frančeska Rolandi u svojoj knjizi sugestivnog naziva *Dvadeset četiri hiljade poljubaca*. Knjiga zapravo predstavlja doktorsku tezu autorke koju je odbranila na Univerzitetu u Torinu, na katedri za slavistiku. Srpsko izdanje 2022. objavljuje izdavačka kuća Geopoetika iz Beograda.

Decenija izabrana za predmet istraživanja, period je političke liberalizacije, radikalnih promena i otvaranja socijalističke Jugoslavije ka Zapadu.

Ovu studiju čini šest različitih tematskih celina.

U prvom poglavlju naslovljenom *Jugoslovenska kultura kao treći put?* (str. 29-39) Frančeska Rolandi koncizno i precizno analizira ondašnje društvene i istorijske prilike i intresantan međunarodni položaj Jugoslavije, stavljajući u fokus razvoj kulture novog društva u ovakvim okolnostima. Od jakog uticaja Sovjetskog Saveza, u prvim posleratnim godinama do prodora vrednosti sa Zapada početkom pedesetih, kultura se oblikovala u atmosferi prožetoj suprotnostima koje su razdvajale Istočni blok i Zapadni svet, da bi na kraju, kao i sama zemlja, pronašla "treći put" koji je predstavljao kombinaciju elemenata oba politička sistema.

Tema drugog poglavlja *Sučeljavanje dvaju jadranskih suseda: odnosi između Italije i Jugoslavije* (str. 44-70), su najpre napeti i komplikovani odnosi dve susedne zemlje, uzrokovani nerešenim pograničnim pitanjima koji traju sve Londonskog sporazuma 1954., kada postepeno otopljavaju i akcentat se stavlja na saradnju, kako na ekonomskom i političkom planu, tako, sve više i na kulturnom i umetničkom.

Treće poglavlje "Trst je naš" (str.77-97) donosi nostalgичnu priču o prvim putovanjima Jugoslovena u Italiju radi šopinga, ali i demistifikuje, kroz brojne primere donekle romantizovanu sliku ovog običaja. Trst, važna stavka u kolektivnom sećanju posleratnih generacija, bio je prozor na zapad, odškrinut ka šarenom svetu najnovijih ploča, farmerki, cipela, krhkih staklenih figura, nakinđurenih lutaka. I kao što je čuvena Pijaca Ponteroso odigrala značajnu ulogu u razvoju konzumerizma na ovim prostorima, ključna stavka za nastanak i razvoj jugoslovenske zabavne muzike takođe je bila Italija. Italijanske kancone, a često i obrade popularnih američkih ili britanskih kompozicija u izvođenju italijanskih interpretatora, slušale su se u Jugoslaviji najpre sa radija, a od sredine pedesetih godina i sa televizora, pre svega sa Festivala u Sanremu koji je bio direktni uzor i podstrek za organizovanje prvih muzičkih festivala na ovim prostorima. Mnogi veoma poznati pevači i pevačice, poput Đorđa Marjanovića ili Lole Novaković snimali su i pevali pesme italijanskih pop zvezda, u novom aranžmanu i prevedene na srpski, hrvatski ili slovenački jezik. Upravo uticajem italijanske zabavne muzike na ovdašnju muzičku scenu, autorka se bavi u četvrtom poglavlju naslovljenom "Svi smo znali za Sanremo. Italijanska zabavna muzika u Jugoslaviji" (str. 104-119).

Peto poglavlje nosi naziv "*Italija na jugoslovenskom velikom i malom ekranu*" (str. 126-147). Pedesete i šezdesete godine prošlog veka, zlatno su doba italijanske kinematografije i ona postaje uzor jugoslovenskim filmskim stvaraocima. Autorka naglašava da je filmska industrija predstavljala i potencijalni kanal kulturne saradnje između dve zemlje i donosi brojne primere glumačke i rediteljske razmene.

Italijanska televizija, koja je u mnogome imitirala američku, ali je program i tematiku prilagođavala lokalnom stanovništvu, takođe je bila prvi uzor na koji su se ugledali jugoslovenski televizijski radnici.

Jugosloveni su na raznim poljima u Italiji, tom ne samo geografski najbližem zapadu, videli model koji treba dostići, i slediti, obožavali su italijansku modu, italijanske vespe krstarile su i jugoslovenskim gradovima, porodice su se vozile u fići, generacija koja raste jela je čokoladni krem i keks nastale po italijanskoj licenci, spavaće sobe su krasile velike lutke iz Trsta... Svim ovim važnim elementima u kolektivnom sećanju Jugoslovena, autorka se bavi u šestom poglavlju naslovljenom "*Ljubav, moda i materijalna kultura*" (str. 161-176).

Budući da se italijanska popularna kultura razvijala pod presudnim uticajem novih trendova iz Sjedinjenih Američkih Država, na koje se ugledala ali ih je i modifikovala i prilagođavala sopstvenim afinitetima i stilu života, autorka zaključuje da je zapravo ona poslužila i kao filter preko koga su zapadni uticaji prodrli u Jugoslaviju. Jugoslavija ih je potom dodatno oblikovala i menjala u skladu sa sopstvenim nazorima i slala ih dalje u pogranične socijalističke zemlje, igrajući tako važnu ulogu spone između zemalja Zapadnog i Istočnog bloka.

Frančeska Rolandi se pisanjem ove studije bavila veoma posvećeno, iznoseći mnoštvo relevantnih podataka pri opisivanju društveno političkog konteksta u godinama koje su bile predmet istraživanja. Na popisu izvora koje je koristila nalazimo arhivski materijal iz Arhiva Jugoslavije u Beogradu, Diplomatskog arhiva Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije, Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu, Arhiva Republike Slovenije u Ljubljani, kao i mnoštvo štampanog materijala iz časopisa kao što su *Vjesnik u srijedu*, *Ilustrovana politika*, *Tovariš*, *Arena* ili *Ritam*.

Pored neospornog naučnog značaja, kako za italijanski tako i za postjugoslovenske prostore, knjiga Frančeske Rolandi već od naslova Dvadeset četiri hiljade poljubaca, pa i kadra iz filma *Lubav i moda* na korice srpskog izdanja, ovdašnjoj publici kao da obećava svojevrsno sentimentalno putovanje, i to obećanje i ispunjava.

Počevši od same pesme Adrijana Čelentana *Con ventiquattromilla baci*, (Dvadeset četiri hiljade poljubaca) iz 1963. godine, koja se nakon gotovo dvadeset godina čula i u prvom filmu Emira Kusturice *Sjećaš li se Doli Bel?*, (a zatim je u poslednjoj deceniji poslužila i kao muzička podloga za reklamu za sladoled), preko figura venecijanskih gondola koje su krasile televizore, festivala u Sanremu, špageti vesterna... autorka spretno, slikovito i argumentovano iznosi pred čitaoce fragmente prošlosti, sve vezane za Italiju, koji su duboko ukorenjeni u kolektivni identitet generacija rođenih i odraslih u posleratnoj Jugoslaviji, ali i mlađih.

Literatura

1. Dobrivojević, I., „Između ideologije i pop-kulture: Život omladine u FNRJ 1945-1955 (119-133)“, *Istorija 20. veka*, časopis Instituta za savremenu istoriju br. 1, Institut za savremenu istoriju, Beograd, 2010.
2. Maširević, Lj., *Popularna kultura*, Visoka škola strukovnih studija - Beogradska politehnika, Beograd, 2020.
3. Rolandi, F., *Dvadeset četiri hiljade poljubaca: Uticaj italijanske popularne kulture u Jugoslaviji (1955-1965)*. Geopoetika, Beograd, 2022.